

Oponentský posudek na dizertační práci Milana Ducháčka *Václav Chaloupecký. Československý historik a archivář (1882–1951)*, Pedagogická fakulta UK v Praze 2012, 244s.

studijní obor: České a československé dějiny
školitelka: doc. PhDr. Ivana Čornejová, Csc.
oponent. PhDr. Jan Mervart, Ph.D.

Téma předložené disertační práce jasně vymezuje již samotný název. Jestliže za jejím napsáním původně stála motivace vycházející z absence rozsáhlejší odborné literatury o tomto příslušníku Gollovy školy a jestliže autorovi šlo o zbavení postavy Václava Chaloupeckého „mnohočetných a vrstevnatých stereotypů“ objevujících se na jeho konto v české a slovenské historiografii, výsledek je ve zmíněném ohledu více než uspokojivý. Čtenáři se do rukou dostává rozsáhlá a zároveň promyšlená intelektuální biografie archiváře a historika, jehož život i dílo výrazně ovlivňovaly dobové okolnosti a politické zvraty první poloviny 20. století. Díky mnohovrstevnatosti Chaloupeckého osobnosti a díky zvoleným metodologickým a heuristickým postupům autora tak lze oponovanou studii číst hned v několika rovinách. Jednak jako příspěvek k dějinám české a slovenské medievistiky, potažmo české a slovenské historiografie, jednak jako exkurz do dějin myšlení jisté generace českých intelektuálních elit a jednak jako zasvěcenou práci na téma česko-slovenských vztahů. V neposlední řadě také jako osobní příběh univerzitního učenice na pozadí „velkých dějin“. Ve všech těchto kategoriích se jedná o inovativní a mimořádně přínosnou disertaci, která obohacuje dosavadní historickou produkci k daným tématům; podrobně rozebírá Chaloupeckého dílo a zasazuje ho do širšího kontextu, odhaluje způsob myšlení české městské inteligence, její paternalistický přístup ve vztahu ke Slovensku i kořeny vzájemných nedorozumění mezi českou a slovenskou intelektuální elitou, poukazuje na vzájemný vztah historiografie a politiky daného období.

Celkový úspěch je dle mého soudu dán především základním metodologickým východiskem volně se inspirujícím v dekonstrukci textu: Ducháček nehodnotí Chaloupeckého vědecké výsledky a jejich přínos či neudržitelnost prismatem tehdejší, případně současné, historiografie ani se neuchyluje k biografické rekapitulaci, ale snaží se dobrat zdánlivě jednoduché otázky směřující k základním motivům Chaloupeckého jednání i vlastní vědecké tvorby; tedy proč psal tak jak psal a jednal tak jak jednal. Aby na ni mohl odpovědět, klade vědomě důraz na „oborové peripetie a politický, nacionální a generační rozměr polemických střetů“. Takto definované pole zájmu nicméně nutně vede k vymezení značně široké a různorodé pramenné základny, k níž autor přistoupil s maximální pečlivostí a interpretační obezřetností. Při tom všem se Ducháček drží chronologického členění textu odrážejícího

životní peripetie jeho hlavního aktéra. O funkčnosti tohoto přístupu v kombinaci se zvolenými metodologickými východisky není pochyb, proti vůli autora zároveň poodhaluje nepřiznanou, avšak sympatickou, autorovu touhu vyprávět (mnohdy tento moment dokazuje také autorova stylistika) životní příběh knížecího archiváře, později bratislavského historika ve službách nového státu a nakonec dědice Pekařovy pražské stolice i poněkud izolovaného historika v poválečných budovatelských letech (jinak vyjádřeno životní příběh historika mezi Dětenicemi-Bratislavou-Prahou a Mezi Velkou válkou-Mnichovem-únorem 1948).

Při ohlédnutí se za celým textem by z hlediska vyváženosti organicky načrtnutého vývoje Chaloupeckého osobnosti stálo za to posílit pasáže věnující se názorovému přimknutí Gollova žáka k ideji nově vznikající Československé republiky (tato proměna je oproti jiným částem spíše konstatována, než vysvětlena). Stejně tak není čtenáři zcela jasné, proč byl nakonec za dědice Pekařovy stolice vybrán právě Chaloupecký a jak se tento stavěl k proměněné atmosféře „druhé republiky“, případně, jak byly v pomnichovském a protektorátním období vnímány jeho práce, potažmo jeho postava, a jak k historikovi přistoupil komunistický režim po jeho smrti. Autor by také mohl být poněkud velkorysejší v závěru práce (je zároveň otázkou, zda-li neměl dílčí závěry vypichovat na konci jednotlivých kapitol). Vedle uvedené rekapitulace by se mohl pokusit o širší generalizaci, ergo o porovnání Chaloupeckého názorového vývoje i díla s ostatními členy jeho generace (co pro tuto generaci například znamenala zkušenost první války, Mnichova a případně i února; byly hodnoty, jež Chaloupecký zastával pro tuto generaci typické; lze vůbec hovořit o generaci v pojetí Z. Beneše?), případně s dalšími Čechy působícími v meziválečném období na Slovensku (byl například Chaloupecký ve svém poměru ke Slovákům radikálnější, než takový Ludvíkovský a podobně). Jakkoliv je práce psána čtivým jazykem, není prosta jistých nedostatků v podobě extenzivních citátů (s. 101-102, 118-120, 173-174, 191-193, 236, 255), opakování stejných pasáží textu (s. 237, 274) nebo určité stylistické a výrazové přepjatosti (například s. 113, 201; nadměrný výskyt oblíbených výrazů v podobě *cézura*, *dialektický*).

Tvrzení, že dizertace Milana Ducháčka splňuje všechny standardy kladené na doktorskou práci, by bylo příliš lakonické. Jedná se totiž o práci, která svou kvalitou autora zavazuje ke knižnímu vydání. Z tohoto hlediska lze také chápat výše uvedené připomínky. Práci jako takovou doporučuji bez nejmenších pochybností k obhajobě.